

ЕКОНОМІКА

УДК 330.356:631/635

DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.03.09>

Шабатура Тетяна Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії і
економіки підприємства
Одеського державного аграрного університету
ORCID 0000-0002-7107-0167
ta_sha77@ukr.net

Галицький Олександр Миколайович,
доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економічної теорії і
економіки підприємства
Одеського державного аграрного університету
ORCID 0000-0001-9549-7627
oleksandrgalickij9@gmail.com

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ НАРОЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ****Анотація**

Статтю присвячено дослідженню напрямів державного регулювання вітчизняних агропродовольчих підприємств; аналізу наданої державної підтримки агропродовольчій сфері з 2012 до 2017 року; ідентифікації причин необхідності удосконалення інструментів державного регулювання агропродовольчих підприємств; розгляду стратегічно важливих завдань механізму державного регулювання агропродовольчих підприємств у контексті нарощення їх економічного потенціалу.

***Метою статті є** виділення напрямів державного регулювання та підтримки вітчизняних агропродовольчих підприємств; ідентифікація причин необхідності удосконалення інструментів державного регулювання агропродовольчих підприємств; розгляд стратегічно важливих завдань механізму державного регулювання агропродовольчих підприємств у контексті нарощення їх економічного потенціалу.*

***Наукова новизна.** Запропоновано підхід державного регулювання розвитку агропродовольчих підприємств, який дозволяє охопити різноманітні вектори державного захисту виробника та споживача агропродовольчої продукції, що сприятиме збільшенню масштабів агропродовольчого виробництва та нарощенню економічного потенціалу агропродовольчих підприємств. Досліджено основні напрями державного регулювання агропродовольчої сфери. Проведено аналіз державної підтримки агропродовольчої сфери, на основі чого ідентифіковані причини, що зумовлюють необхідність удосконалення інструментів державного регулювання вітчизняних агропродовольчих підприємств. Розглянуто стратегічно важливі завдання механізму державного регулювання агропродовольчих підприємств у контексті нарощення їх економічного потенціалу.*

***Висновки.** Запропонований підхід державного регулювання розвитку агропродовольчих підприємств, який відповідає європейським вимогам соціально-економічного розвитку, а тому характеризується спрямуванням дій у напрямку підтримки як економічних, так і соціальних проблем розвитку агропродовольчої сфери. Комплексний та системний характер реалізації державних інструментів регулювання дозволяє охопити різноманітні вектори державного захисту виробника та споживача агропродовольчої продукції, сприятиме збільшенню масш-*

табів агропродовольчого виробництва та нарощенню економічного потенціалу агропродовольчих підприємств.

Ключові слова: державне регулювання, державна підтримка, агропродовольчі підприємства, державний бюджет, аграрні виробники.

Shabatura Tetyana S.,

Ph. D. in Economics, Associate professor
Associate professor Department of Economic Theory
and Economics of the Enterprise
Odessa State Agrarian University
ORCID 0000-0002-7107-0167
ta_sha77@ukr.net

Halytsky Olexandr M.,

Ph. D. in Economics, Associate professor
Associate professor Department of Economic Theory
and Economics of the Enterprise
Odessa State Agrarian University
ORCID 0000-0001-9549-7627
oleksandrgalickij9@gmail.com

STATE REGULATION IN THE CONTEXT OF ECONOMIC POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES OF UKRAINE

Abstract

The article is devoted to research of directions of state regulation of domestic agro-food enterprises; analysis of the provided state support for the agro-food sector from 2012 to 2017; identification of the reasons for the need to improve the tools of state regulation of agro-food enterprises; consideration of strategically important tasks of the mechanism of state regulation of agro-food enterprises in the context of increasing their economic potential.

The purpose of the article is to identify areas of state regulation and support of domestic agro-food enterprises; identification of the reasons for the need to improve the tools of state regulation of agri-food enterprises; consideration of strategically important tasks of the mechanism of state regulation of agro-food enterprises in the context of increasing their economic potential.

Scientific novelty. The approach of state regulation of development of agro-food enterprises is offered, which allows to cover various vectors of state protection of producer and consumer of agro-food products, which will help to increase the scale of agricultural production and increase the economic potential of agro-food enterprises. The main directions of the state regulation of the agro-food sector are investigated. The analysis of state support of the agro-food sector has been carried out, on the basis of which the reasons, which determine the necessity to improve the tools of state regulation of domestic agro-food enterprises, are identified. The strategically important tasks of the mechanism of state regulation of agro-food enterprises in the context of increasing their economic potential are considered.

Conclusions. The proposed approach of state regulation of development of agro-food enterprises, which meets the European requirements of socio-economic development, is characterized by the orientation of actions aimed at supporting both economic and social problems of development of the agro-food sector. The comprehensive and systematic nature of the implementation of state regulation instruments can cover various vectors of state protection of the producer and consumer of agri-food products, will help increase the scale of agricultural production and increase the economic potential of agro-food enterprises.

Key words: state regulation, state support; agri-food enterprises, state budget, agricultural producers.

Постановка проблеми. Загострення проблем забезпеченості агропродовольчою продукцією в Україні та світі вимагає удосконалення механізмів регулювання й нарощення економічного потенціалу. Тому сьогодні як ніколи актуалізується питання удосконалення державного інструменту підтримки та регулювання розвитку агропродовольчих підприємств України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблемних питань державного регулювання та підтримки агропродовольчої сфери присвячено багато уваги в працях таких відомих науковців, як: І. Ю. Гришова, О. П. Дяченко [1], Ю. В. Кернасюк [2], Т. Коваленко [3], Т. А. Кулаковська [4], М. А. Латинін [5], В. С. Лебідь [6], О. Т. Левандівський [7], І. М. Мищак [8], В. М. Онегіна [9] та ін. Проте, незважаючи на значну кількість наукових публікацій, створені у державі правові та організаційно-економічні передумови розвитку вітчизняних агропродовольчих підприємств не повною мірою сприяють нарощенню їх економічного потенціалу.

Метою статті є виділення напрямів державного регулювання та підтримки вітчизняних агропродовольчих підприємств; ідентифікація причин необхідності удосконалення інструментів державного регулювання агропродовольчих підприємств; розгляд стратегічно важливих завдань механізму державного регулювання агропродовольчих підприємств у контексті нарощення їх економічного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Агропродовольча сфера національної економіки відіграє виняткове значення в економіці кожної держави світу, адже саме продовольчі підприємства виконують стратегічні завдання забезпечення населення продуктами харчування, тоді як аграрні виробники забезпечують сировиною безліч промислових підприємств.

Саме тому за умов посилення євроінтеграційних та глобалізаційних процесів постійно зростає потреба в постійному удосконаленні заходів державної підтримки та регулювання агропродовольчої сфери національної економіки, реалізація якої сьогодні здійснюється, насамперед, за прямим, непрямим та умовно-прямим векторами реалізації.

Державна підтримка – це один із пріоритетних напрямків реалізації механізму державного регулювання агропродовольчої сфери національної економіки, виконання якої можливе за рахунок використання відповідних інструментів, способів, векторів реалізації та методів державної підтримки й регулювання (Рис. 1).

Державне регулювання агропродовольчої сфери за непрямим вектором реалізації передбачає виконання таких стратегічних завдань:

- забезпечення державних потреб необхідним обсягом агропродовольчої продукції;
- регулювання виробничого ринкового сегменту на основі запровадження закупівельних і товарних інтервенцій із зерном;
- захист економічних інтересів товаровиробників при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності в агропродовольчій сфері;
- надання державної підтримки розвитку соціальної сфери, сільським територіям, аграрній науці тощо [3].

Щодо державної підтримки агропродовольчих підприємств за прямим вектором реалізації, то ключовою формою її надання є саме субсидування за такими пріоритетними напрямками:

- субсидування матеріально-технічних ресурсів для аграрного виробництва;
- короткострокове та інвестиційне кредитування виробників агропродовольчої продукції, насамперед сільського господарства;
- надання лізингу та часткове відшкодування витрат капітального характеру;
- відшкодування частини витрат сільгоспвиробників шляхом страхування врожаю сільськогосподарських культур тощо [1].

Умовно-прямий вектор реалізації державної підтримки агропродовольчого сектору орієнтований на употужнення й нарощення виробничої платформи та ринкових позицій галузі через реалізацію підтримки з метою забезпечення сприятливого клімату для нарощення економічного потенціалу агропродовольчих підприємств.

Рис. 1. Державне регулювання агропродовольчої сфери
* Джерело: побудовано автором за допомогою [1; 3]

До головних опосередкованих векторів реалізації державної підтримки відносяться:

- митно-тарифне регулювання;
- створення оптових ринків;
- закупівлі через Аграрний фонд; підтримка постачальників енергетичних та матеріально-технічних ресурсів;
- соціальна підтримка сільських територій;
- виконання державних програм і загальнонаціональних проектів, на які можуть бути спрямовані й кошти позабюджетних фондів тощо [4].

Агровиробнича сфера виступає підґрунтям для забезпечення як продовольчої безпеки будь-якої держави, так і основою нарощення її харчового потенціалу, тому під-

тримка розвитку агропродовольчих підприємств у контексті нарощення їх економічного потенціалу один із стратегічно важливих напрямків реалізації державної політики будь-якої країни світу.

Однією із визначальних та неупереджених потреб в удосконаленні заходів державного регулювання та підтримки агропродовольчої сфери України, на нашу думку, є високий рівень ризикованості аграрного виробництва.

Так, в умовах дії постійних змін ринкових тенденцій генерування цінових ризиків викликано непрогнозованою зміною цін, що, як правило, позначається на зростанні матеріальних втрат, які несуть агропродовольчі виробники. Слід зазначити, що існує цілий

ряд факторів, які впливають на рівень цін безпосередньо в аграрному секторі, основними з яких є: несприятливі погодні умови, недосконала державна політика, зміни ринкової кон'юнктури, де одним із визначальних чинників впливу на розвиток аграрного виробництва є висока еластичність ціни за виробничими масштабами у відповідь на низьку еластичністю споживчого попиту за фактором доходу. Більш того, аграрій перебуває в межах дії концентрованого, а за деякими критеріями, навіть, монополізованого постачання ресурсів і надання послуг із переробки сільськогосподарської продукції, що, своєю чергою, генерує суттєвий диспаритет цін.

Не менші загрози для розвитку агропродовольчого виробництва виникають при укладанні фінансових договорів та виконанні фінансових операцій, що стають підґрунтям для генерування фінансових ризиків (кредитні, валютні, страхові) для функціонування агропродовольчих підприємств, природа виникнення яких пов'язана із відстрочкою платежів або вилученням частини фінансових активів, а також неплатоспроможністю однієї зі сторін.

Поряд із цим, загрози фінансових втрат для агропродовольчих підприємств генерують валютні ризики, природа виникнення яких пояснюється коливанням валютних курсів у період здійснення зовнішньоекономічних або кредитних операцій. Безпосередньо з окремим агропродовольчим виробником ці ризики напряму не пов'язані, утім вони визначально діють на розвиток агропродовольчої сфери в цілому, зокрема на аграрний сектор, зумовлюючи підвищення цін на необхідні для розвитку галузі ресурси.

Своєю чергою, коливання валютних курсів, особливо у бік їх зростання, генерують виникнення інфляційних ризиків, що, насамперед, негативно впливає на розвиток аграрного виробництва, оскільки, враховуючи специфіку сільського господарства та період обігу коштів підприємств галузі, суттєво поступається темпам зростання інфляції, у результаті чого агровиробники потрапляють в зону банкрутства.

В основному державне регулювання та підтримка розвитку вітчизняної агропродовольчої сфери демонструє різновекторність реалізації державних заходів, механізм дії якого синхронізує в собі інтереси зацікавле-

них сторін. Як наслідок, окреслився ряд державних пріоритетів, що означило стратегічність розвитку для національної економіки агропродовольчої сфери, де саме аграрний сектор виступає стратегічною галуззю розвитку держави, і саме стратегія інтеграції України в європростір означуватиме її як аграрну країну [2].

Проводячи паралель між розмірами наданої державної підтримки в Україні з іншими країнами, слід підкреслити високий рівень субсидування агропродовольчої сфери останніми, насамперед європейськими країнами, що, безумовно, впливає на формування конкурентоспроможності європейської агропродовольчої продукції: упродовж 2016 – 2017 років сукупний обсяг державної підтримки сільського господарства становив приблизно 60 млрд євро щорічно, що у відносному виразі складає 20 % від валової аграрної продукції чи приблизно 525 євро з розрахунку на 1 гектар. У розрізі країн державна підтримка агропродовольчого сектору дещо коливається. Так, у Бельгії та Нідерландах на один гектар виділено приблизно 500 євро, Польщі – 345 євро, тоді як в Україні зазначений показник коливається від 10 до 20 євро [10–12].

Стабілізація такої ситуації безумовно вимагає втручання держави у розвиток агропродовольчого сектору шляхом надання відповідної підтримки за рахунок коштів державного бюджету, основними напрямками реалізації якої є: підтримка на пільгових умовах кредитування на короткостроковий період сезонних витрат аграрних виробників; надання компенсацій, субсидій, дотацій, де кошти були б спрямовані на суміжні галузі й на забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та інвестиційної привабливості виробників; забезпечення на основі лізингу аграріїв машинобудівною продукцією; фінансування капітальних вкладень агропромислового комплексу на безповоротній основі та інвестування за централізованими та децентралізованими цільовими проектами; спеціалізована державна підтримка, спрямована на розвиток фермерства, створення централізованих фондів насіння і ветеринарних препаратів, сезонних запасів запасних частин; фінансування розвитку системи аграрної освіти й науки; у межах цільових конкурсних програм фінансування інвести-

цій на безповоротній основі та надання державних гарантій щодо залучених інвестиційних кредитів.

Проте у 2016 році відповідно до Закону України від 24.12.2015 р. № 909 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» було введено перехідні умови у застосуванні агровиробниками спеціального режиму по сплаті ПДВ та єдиного податку, а саме:

1) спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства – запроваджено розподіл позитивної різниці між сумою податкових зобов'язань ПДВ та сумою податкового кредиту ПДВ:

- за операціями з сільськогосподарськими товарами/послугами (крім операцій із зерновими й технічними культурами та операцій з продукцією тваринництва) підлягає перерахуванню до держбюджету – 50 % та на спеціальні рахунки, відкриті сільгоспприємствам – 50 %;

- за операціями із зерновими й технічними культурами підлягає перерахуванню до держбюджету – 85 % та на спеціальні рахунки, відкриті сільськогосподарським підприємствам – 15 %;

- за операціями з продукцією тваринництва підлягає перерахуванню до держбюджету – 20 % та на спеціальні рахунки, відкриті сільгоспприємствам – 80 %;

2) єдиного податку платників четвертої групи – збільшено розміри ставок на 1 га сільгоспугідь, зокрема, для ріллі, сіножатей і пасовищ з 0,45 до 0,81, що призведе до зростання обсягів сплати податку [10–11].

Однак прогнозів щодо полегшення очікувань агровиробникам та національній економіці в цілому надано не було. Навпаки, всі ці нововведення тільки призвели до збільшення податкового тиску на аграрний бізнес і зростання затратності в цілому агропромислового агровиробництва. Так, у період з 2013 до 2015 року індекс витрат на виробництво аграрної продукції склав 179,7 % і зріс, насамперед, внаслідок зростання вартості запчастин до сільськогосподарської техніки, подорожчання матеріальних ресурсів і девальвації гривні – у 2,9 рази, тоді як

на світовому продовольчому ринку з грудня 2012 року до лютого 2016 року простежується тенденція до зниження цін, у тому числі на пшеницю – на 50,1 % і на кукурудзу – на 48,3 % [12].

У 2016 році на розвиток агропромислового комплексу було виділено Міністерством аграрної політики та продовольства України всього 1 488 229,2 тис. грн, що у відсотковому виразі порівняно з 2015 роком менше на 52 %. Це пояснюється скороченням розмірів загального фонду на 9 %. [11].

У 2017 році скорочено видатки на 11 % за бюджетною програмою «Організація і регулювання діяльності установ у системі агропромислового комплексу та забезпечення діяльності Агропродовольчого фонду» і передбачено в обсязі 13 231,3 тис. грн, у тому числі за загальним фондом 13 229,2 тис. грн та за спеціальним фондом – 2,1 тис. грн. [12].

Одним з інструментів фінансової підтримки агропродовольчого сектору є здевелювання кредитів за рахунок коштів державного бюджету, сума яких в 2016 році проти 2015 року була практично однаковою.

Враховуючи фінансовий стан розвитку банківської системи в Україні упродовж останніх трьох років, слід зазначити, що для українських виробників агропродовольчої продукції доступ до кредитних ресурсів найближчим часом також буде обмежений. Частці банківського кредитування в Україні за різними оцінками відведено менше, ніж 20 % обігових коштів агропродовольчого сектору, тоді як в європейських країнах вона перевищує 70 %. На кінець лютого 2016 року для агропродовольчого сектору кредитна ставка становила 19,8 %, при середній відсотковій ставці за кредитами по економіці 16,4 %. При цьому слід наголосити, що це переважно короткострокові кредити, призначені для поточних виробничих потреб агробізнесу [12].

Сільське господарство є специфічною галуззю, результати господарської діяльності якої значною мірою залежні від погодних умов, наявності хвороб тощо, тому фінансування агропродовольчого сектору неможливе без страхування ризиків в аграрному виробництві. У відповідності до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 9 лютого 2012 року набуло чинності питання надання агровиробникам державної

підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур. Цей Закон передбачає регулювання відносин у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється із державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників та забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві. Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції полягає у наданні з державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам грошових коштів у вигляді субсидій на відшкодування частини страхового платежу (страхової премії), фактично сплаченого ними за договорами страхування сільськогосподарської продукції, у порядку, встановленому згаданим Законом; у формі компенсації до 50 % вартості страхового платежу. Бюджетні кошти спрямовуються на захист майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників від ризику загибелі сільськогосподарських культур шляхом часткового здешевлення страхових платежів та забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві. Бюджетні кошти спрямовуються також на погашення бюджетної кредиторської заборгованості, зареєстрованої в органах Казначейства [8].

Держава не сприяє дотриманню балансу інтересів великих агрохолдингів та фермерів, що ускладнює взаємовідносини між агрохолдингами та фермерами. А введення фіксованого сільськогосподарського податку, спочатку призначеного для спрощення бухгалтер-

ського обліку у фермерських господарствах, призвело до того, що фіксований податок, головним чином, платять великі офшорні компанії із величезними оборотами. Цей механізм мінімізації податкового тягаря ефективно використовують ті, кому державні пільги не потрібні. Отже, слід переглянути це питання з позиції диференціації податку [1].

Разом із цим одним з ефективних інструментів регулювання агропродовольчих підприємств, як свідчить світова практика, є встановлення інтервенційних цін із метою покриття виробничих витрат, понесених агровиробниками. Головне завдання інтервенційних цін полягає у встановленні мінімального рівня ринкових цін для надання можливості аграрним виробникам отримати той рівень доходності, що здатен буде забезпечити їм виробничу реновацію. Слід зазначити, що інтервенційні ціни встановлюються на конкретні об'єми продукції та мають певні переваги. Так, переваги відносно зернової продукції полягають у тому, що саме цю продукцію можна збути за інтервенційними цінами за невизначеним часовим критерієм державним інтервенційним органам; переваги відносно решти видів сільськогосподарської продукції полягають у тому, що державні інтервенційні органи мають право втрутитися в процес збуту сільськогосподарської продукції лише за умови переважання інтервенційних цін над ринковими, при цьому закупівлі неодмінні (Рис. 2).

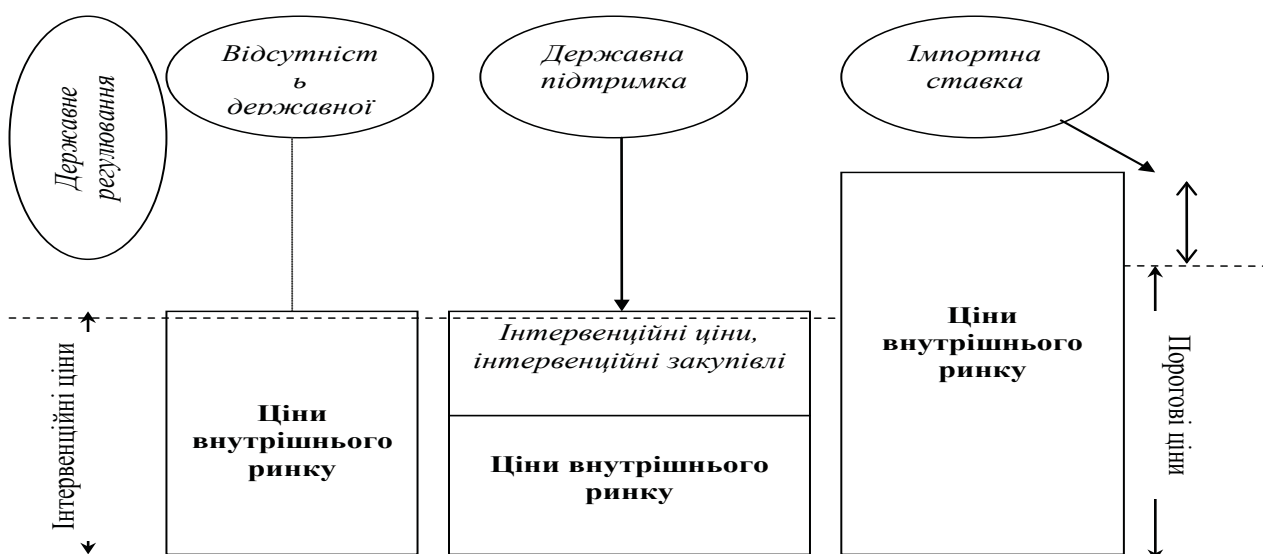

Рис. 2. Механізм підтримки внутрішньої ціни на сільськогосподарську продукцію

* Джерело: побудовано автором на основі [1; 8]

Отже, вважаємо, що державне регулювання в контексті нарощення економічного потенціалу агропродовольчих підприємств має здійснюватися за двома векторами реалізації (Рис.3): використання ринкових регуляторних інструментів і мінімізація ризиків агропродовольчих підприємств у напрямку захисту аграрного виробництва.

лізації (Рис.3): використання ринкових регуляторних інструментів і мінімізація ризиків агропродовольчих підприємств у напрямку захисту аграрного виробництва.

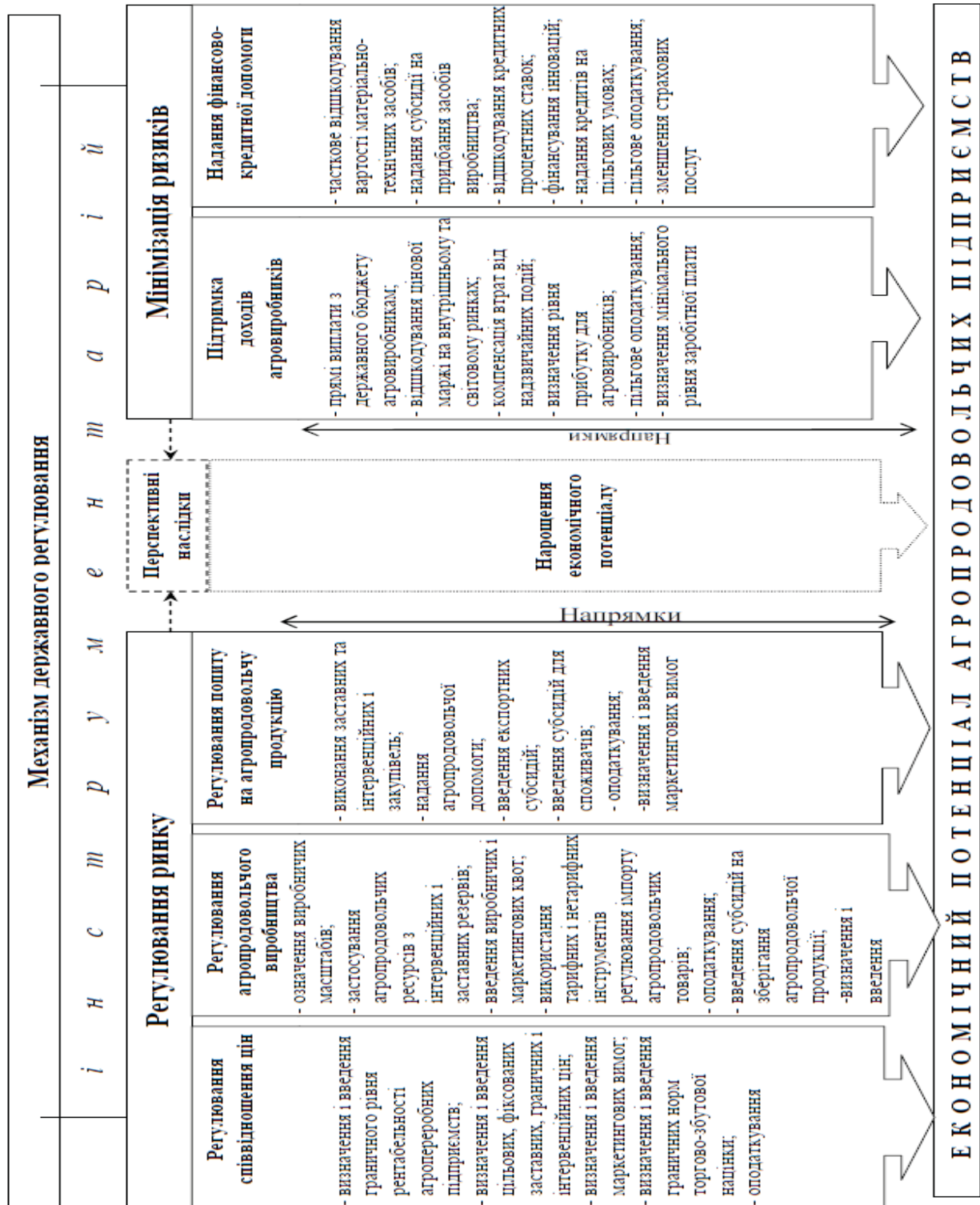

Рис. 3. Механізм державного регулювання в контексті нарощення економічного потенціалу агропродовольчих підприємств

* Джерело: побудовано автором на основі [1; 8; 9]

Сьогодні основними причинами недостатнього обсягу державної фінансової підтримки вітчизняної агропродовольчої сфери, безумовно, можна вважати: фінансування за залишковим принципом; корумповану складову та постійний дефіцит державного бюджету; подорожчання кредитних ресурсів у тандемі із знеціненням національної валюти, що генерують загрозу забезпечення агропродовольчих підприємств власними обіговими потоками, від чого залежить ефективність розвитку галузі в цілому.

Зважаючи на це, механізм державного регулювання агропродовольчих підприємств має відповідати європейським вимогам соціально-економічного розвитку, а тому характеризуватися спрямуванням дій у напрямку підтримки як економічних, так і соціальних проблем розвитку агропродовольчої сфери. Відповідно до цього, основні державні інструменти регулювання та розміри підтримки з бюджету в контексті нарощення економічного потенціалу агропродовольчих підприємств повинні визначатися такими стратегічно важливими завданнями:

1) підвищення ефективності агропродовольчого виробництва на основі підтримки інноваційних процесів;

2) стабілізація агропродовольчого ринку;

3) забезпечення виробників агропродовольчої продукції гідними умовами життя;

4) сприяння встановленню оптимальних для споживачів цін на агропродовольчу продукцію;

5) контроль за пропозицією агропродовольчої продукції на основі введення відповідних виробничих квот;

6) підтримка заходів із продовольчої безпеки;

7) підтримка доходів агровиробників на рівні доходів інших секторів національної економіки;

8) підтримка рівня зайнятості в аграрному секторі з метою локалізації соціальних проблем;

9) збільшення обсягів фінансування на наукові розробки у сфері енергозбереження, селекції;

10) забезпечення підвищення професійної кваліфікації сільськогосподарських виробників;

11) стимулювання експорту продуктів кінцевого споживання;

12) розробка та запровадження на рівні кредитних установ спеціальних кредитних продуктів для сільськогосподарських виробників з метою забезпечення агропродовольчого виробництва необхідним обсягом фінансових ресурсів тощо.

Висновки. Запропонований підхід державного регулювання розвитку агропродовольчих підприємств відповідає європейським вимогам соціально-економічного розвитку, а тому характеризується спрямуванням дій у напрямку підтримки як економічних, так і соціальних проблем розвитку агропродовольчої сфери. Комплексний та системний характер реалізації державних інструментів регулювання дозволяє охопити різноманітні вектори державного захисту виробника та споживача агропродовольчої продукції, сприятиме збільшенню масштабів агропродовольчого виробництва та нарощенню економічного потенціалу агропродовольчих підприємств.

Список використаних джерел:

1. Гришова І. Ю., Дяченко О. П. Дієвість механізмів державного управління в сфері протидії тіньовій економіці в Україні. *Право та державне управління*. 2016. № 3. С. 183–189.

2. Кернасюк Ю. В. Світовий досвід державної підтримки агробізнесу. *Агробізнес сьогодні*. URL: <http://www.agro-business.com.ua/ostannia-vip-novyna/5581-svitovyi-dosvid-derzhavnoi-pidtrymky-agrobiznesu.html> (Дата звернення: 12.04.2019).

3. Коваленко Т. Агροстрахування з державною підтримкою. *Агробізнес сьогодні*. URL: <http://www.agro-business.com.ua/upravovomu-poli/1450-agrostrakhuvannia-z-derzhpidtrymkoiu.html> (Дата звернення: 01.02.2018).

4. Кулаковська Т. А. Реалії підтримки розвитку агропродовольчого сектору України. *Економічні інновації*. 2013. № 52. С. 103–112.

5. Латинін М. А. Оцінка рівня державної підтримки аграрного сектору за допомогою конвенційних методів. *Державне управління: теорія та практика: електронне наукове фахове видання*. 2005. № 1. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DUTP/2005-1/txts/LATININ.htm> (Дата звернення: 01.11.2016).

6. Лебідь В. С. Бюджетне фінансування агропродовольчого сектору України: аналіз, проблеми, шляхи удосконалення. URL: <http://>

oaji.net/articles/2014/797-1420812802.pdf (Дата звернення: 01.11.2018).

7. Левандівський О. Т. Механізм державної підтримки АПК. URL: <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource> (Дата звернення: 16.04.2018).

8. Мишчак І. М. Проблеми і перспективи законодавчого забезпечення інноваційного розвитку в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. № 6. С. 34–43. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2018.06.05> (Дата звернення: 20.03.2018).

9. Онегіна В. М. Державне регулювання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 590 с.

10. Аграрна частина Держбюджету. URL: <http://agroconf.org/content/agrarnachastina-derbyudzhetu-2017> (Дата звернення: 01.03.2018).

11. Непряма державна підтримка за рахунок дії спеціальних режимів оподаткування. URL: <http://minagro.gov.ua/node/20445> (Дата звернення: 01.11.2018).

12. Державна підтримка агропродовольчого сектору у 2017 році. URL: <http://www.aui.org.ua/uk/publications/web/206/> (Дата звернення: 01.11.2018).

13. Гришова І. Ю., Бондаренко В. М., Єліневський В. Ю. Інституційне забезпечення аграрного ринку як чинник продовольчої безпеки. *Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін.* Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. Том 19. № 3. С. 4–9.

14. Гришова І. Ю., Стоянова-Коваль С. С. Аналітичне забезпечення економічного розвитку підприємств з позицій інвестиційної привабливості. *Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал*. Чернівці: Черніг. нац. технол. ун-т, 2015. № 2. С. 195–204.

References:

1. Gryshova, I. Yu., Dyachenko, O. P. (2016). Diieivist mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia v sferi protydii tinovii ekonomitsi v Ukraini [The Effectiveness of the Mechanisms of Public

Administration in the Field of Counteraction to the Shadow Economy in Ukraine]. *Law and public administration*, 3, 183–189 [in Ukrainian].

2. Kernasyuk, Y. V. (2014). *Svitovyi dosvid derzhavnoi pidtrymky ahrobiznesu* [World experience of state support for agribusiness. Agribusiness today] (unpublished). URL: <http://www.agro-business.com.ua/ostannia-vipnovyna/5581-svitovyi-dosvid-derzhavnoii-pidtrymky-agrobiznesu.html> (Last accessed: 12.04.2019) [in Ukrainian].

3. Kovalenko, T. (2015). *Ahrostrakhuvannia z derzhavnoiu pidtrymkoiu* [Agricultural insurance with state support]. *Agribusiness today* (unpublished). URL: <http://www.agro-business.com.ua/u-pravovomu-poli/1450-agrostrakhuvannia-z-derzhpidtrymkoiu.html> (Last accessed: 01.02.2018) [in Ukrainian].

4. Kulakovska, T. A. (2013). *Realii pidtrymky rozvytku ahroprodovolchoho sektoru Ukrainy* [Realities of supporting the development of the agro-food sector of Ukraine]. *Economic innovation*, 52, 103–112 [in Ukrainian].

5. Latinin, M. A. (2005). *Otsinka rivnia derzhavnoi pidtrymky ahrarnoho sektora za dopomohoiu konventsiinykh metodiv* [Estimation of the level of state support to the agrarian sector by means of conventional methods]. *Public Administration: Theory and Practice: Electronic Scientific Specialty Edition*, 1. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DUTP/2005-1/txts/LATININ.htm> (Last accessed: 01.11.2016) [in Ukrainian].

6. Swan, V. S. (2015). *Biudzhethne finansuvannia ahroprodovolchoho sektoru Ukrainy: analiz, problemy, shliakhy udoskonalennia* [Budgetary financing of the agro-food sector in Ukraine: analysis, problems, ways of improvement]. URL: <http://oaji.net/articles/2014/797-1420812802.pdf> (Last accessed: 01.11.2016) [in Ukrainian].

7. Levandivsky, O. T. (2014). *Mekhanizm derzhavnoi pidtrymky APK* [Mechanism of state support for agro-industrial complex]. URL: <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource> (Last accessed: 16.04.2018) [in Ukrainian].

8. Myshchak, I. M. (2018). *Problemy i perspektyvy zakonodavchoho zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku v Ukraini* [Problems and Prospects of Legislative Support of Innovation Development in Ukraine]. *Scientific Papers of the Legislation Institute of the*

Verkhovna Rada of Ukraine, 6, 34–43. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2018.06.05> (Last accessed: 20.03.2018) [in Ukrainian].

9. Onegina, V. M. (2007). *Derzhavne rehuliuвання tsin i dokhodiv silskohospodarskykh tovarovyrobnykiv* [State regulation of prices and incomes of agricultural commodity producers]. Kyiv: NSC IAE [in Ukrainian].

10. *Ahrarna chastyna Derzhbiudzhetu* [Agricultural part of the State Budget]. URL: <http://agroconf.org/content/ahrarna-chastina-derbyudzhetu-2017> (Last accessed: 01.03.2018) [in Ukrainian].

11. *Nepriama derzhavna pidtrymka za rakhunok dii spetsialnykh rezhymiv opodatkuvannya* [Indirect state support through special tax regimes]. URL: <http://minagro.gov.ua/node/20445> (Last ccessed 01.11.2018) [in Ukrainian].

12. *Derzhavna pidtrymka ahroprodovolchoho sektoru u 2017 rotsi* [State support

for the agro-food sector in 2017]. URL: <http://www.aau.org.ua/uk/publications/web/206/> (Last ccessed 01.11.2018) [in Ukrainian].

13. Gryshova, I. Yu., Bondarenko, V. M., Yeliniievskiy, V. Yu. (2015). Instytutsiine zabezpechennia ahrarnoho rynku yak chynnyk prodovolchoi bezpeky. *Ekonomichnyi analiz: zb. nauk. prats / Ternopilskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet*; redkol.: V. A. Derii (holov. red.) ta in. Ternopil : Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu «Ekonomichna dumka», Tom 19, 3, 4–9 [in Ukrainian].

14. Gryshova, I. Yu., Stoianova-Koval, S. S. (2015). Analitychne zabezpechennia ekonomichnoho rozvytku pidpriemstv z pozytsii investytsiinoi pryvablyvosti. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia : naukovyi zhurnal*, 2, 195–204. Chernihiv : Chernih. nats. tekhnol. un-t [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19 травня 2019 р.